

Nucli de Montclar

Montclar

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Montclar
Emplaçament Al centre del terme municipal

Coordenades:

Latitud: 42.01814
Longitud: 1.76519
UTM Est (X): 397764
UTM Nord (Y): 4652528

Classificació

Número de fitxa 08130-55
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Varis
Autor de la fitxa María del Agua Cortés Elía
Data de registre de la fitxa: dc., 02/12/2020 - 01:00

Descripció

El nucli de Montclar es troba situat sobre un turó, estructurat al voltant d'una plaça amb l'església parroquial a l'extrem nord del conjunt, i a l'altre banda una casa senyorial, coneguda com el Castell, que possiblement es construís sobre les restes d'una antiga fortalesa, casa forta o castell, que es troba al costat del camí que permet l'accés al conjunt. Les cases es troben disposades al voltant del perímetre del pla que configura la

part superior del turó, així com a la part central, de forma que es poden distingir al menys dos carrers paral·lels i un perpendicular a aquests. La tipologia general de les cases és similar: de planta baixa, pis i goles, cobertes amb teulada a doble vessant amb careners perpendiculars a la façana principal que generalment s'obren a la part central del conjunt, a la zona de la plaça. L'estructura és senzilla, amb portes allindades i obertures petites en general. Els carrers actualment no es troben urbanitzats i les cases no disposen de tancaments exteriors que les delimitin, tot i que algunes disposen d'un petit tancament en forma de mur baix. Destaca actualment l'harmonia del conjunt, ja que es va portar a terme una rehabilitació molt acurada on l'enjardinament es va fer amb espècimens autòctons i disposats de forma que lliguen les construccions amb els espais oberts i creant racons molt agradables.

Observacions:

El mateix topònim ens pot indicar un lloc o codina al cim del turó lliure de vegetació (mont clar), fet que reforça la hipòtesis de Bolòs en dir que l'activitat econòmica de l'origen de l'agrupament seria la ramaderia, amb la possibilitat d'un clos tancat pel bestiar des de l'alta edat mitjana.

Tot i que no té un nivell de protecció específic, es troba dins el terme de protecció del castell BCIN 1078-MH. R-I-51-5548. Decret 22/04/1949.

Història

El lloc de Montclar és documentat des del segle X, en l'acta de consagració de Sant Llorenç prop Bagà, que fa referència a l'església de Santa Creu de Montclar com una propietat del monestir el 983. El 1074 s'esmenta la venda d'un alou a Montclar (ADS, fons Serrateix). La història del poble va lligada a l'església i al castell, aquest no s'esmenta fins a inicis del segle XIV (1309), moment en que passa a domini reial regentat per la família dels Montclar i s'engrandí. El segle XVII, era propietat de la família nobiliària dels Tamarit i l'antic castell es transformà en una masia coneguda com cal Metge Sastret. L'església és un edifici d'origen romànic amb modificacions de diferents èpoques i seria segurament l'església del castell. Segons Jordi Bolòs (2005, a Miscel·lània sobre Montclar), el nucli de Montclar no és una sagrera, ja que en l'espai de 30 passes al voltant de l'església no hi havia construccions però sí una zona d'enterraments d'època medieval. Si que correspondria a la tipologia de poble obert i emmurallat, creat al cim d'un turó i fortificat, durant l'alta edat mitjana. Possiblement l'evolució del nucli seria la que apunta Bolòs, entre els segles VII i X la funció del turó podia ser d'oppidum, refugi natural que aviat va tenir un conjunt d'habitatges de tàpia o fusta. Al segle IX-XI es va afegir l'església preromànica i la necròpolis. Entre els segles XI-XII es construiria el castell del senyor, afavorint l'increment d'edificacions així com una nova església romànica. Al fogatge de 1365-1370 hi havia 13 focs reials i 8 focs pel "castell de Muntclar, den Francesch de Muntclar" (Iglésias, p. 105-107). El de 1381 assenyala 5 focs reials i 4 focs del castell. En el de 1497 hi havia 10 focs. Al fogatge de 1553 hi ha una recuperació de la població, amb 20 focs. El següent recompte de població és de 1717, amb 89 habitants, i passa a 179 al cens de 1787. Al segle XIX puja la població a 521 el 1857, degut a la industrialització. Aquest període entre els segles XVII i XVIII, en que la població augmentà considerablement, es van construir la major part dels habitatges del nucli. Montclar era un punt de confluència dels camins Rals que unien les comarques del Berguedà, el Solsonès i el Bages, per tant era ruta de traginers i hi existien diversos serveis: hostal, ferreria, forn de pa, barber, sastre. Marxant,...tal i com indiquen els topònims encara presents a algunes cases. Disminueix el nombre d'habitants el 1877 amb 363, disminuint de forma progressiva fins al 1936. A partir de la primera meitat del segle XX es comencen a abandonar moltes cases ja que el poble quedava aïllat de les noves vies de comunicació; el resultat va ser la ruïna d'algunes cases i l'any 1965, de les 25 cases que tenia el nucli, només una era habitada sempre i altra de forma esporàdica (AAVV, 2004: 101). L'any 1964, un grup de barcelonins que visità el lloc en una excursió organitzada pel Centre Excursionista de Catalunya, es va fixar en el lloc i van comprar algunes cases (Can Rebolleda, les Ànimes, cal Marxant o Portalet). La premsa de l'època es va fer ressò, apuntant

que la reconstrucció de les cases es feia amb materials locals i respectant l'estructura i elements antics, amb l'objectiu d'utilitzar com a segones residències. L'any 1990 només quedaven dues cases per reconstruir (cal Quim i cal Martinet). L'any 2015 hi havia censats 120 habitants, xifra que es manté des del 2001.

Bibliografia

AA.VV. (2004) Miscel·lània sobre Montclar. Associació d'Amics de Montclar.

Català, P. (coord.) (1979) Els castells catalans. Vol. V. Dalmau editors.

Iglésias, J. (1962). El fogatge de 1365-1370. Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona.

Madoz, P. (1845). Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de ultramar. Madrid.

